

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת ספרות

ט אלול, התשע"ב
27 באוגוסט, 2012

לכבוד

מנהלי בתי ספר
מרכזי הוראת ספרות
מורים לספרות
בבתי הספר העל-יסודיים בחינוך הממלכתי הכללי

שלום רב,

איגרת מפמ"ר ספרות מס' 1, התשע"ג

"יגעת ומצאת – תאמיני": ללמוד מהצלחות – סודות ההצלחה של מגמות ספרות

לדולה של הרוח, ושקיעתם האיטית של 'מדעי הרוח', הם תהליכים כלל עולמיים, שאינם פוסחים, למרבה הצער, גם על תחום הוראת הספרות, והם נותנים את אותותיהם במיוחד בתחום ההתמחות של לימודי הספרות (וראו, למשל, הריאיון עם העיתונאית מרב בטיטו בתוכנית 'עושים סדר' בערוץ 2 ביום 01/07/2012). בכל שנה הולך ופוחת מספר התלמידים הבוחרים להתמחות בלימודי ספרות. אנו בפיקוח על הוראת ספרות נאבקים במגמה זו בכל כוחנו, כולל ניסיונות לא פשוטים לגייס שעות תגבור עבור לימודי המגמה. עם זאת, ראוי לציין כי בלא מעט בתי-ספר ברחבי הארץ עולה כפורחת מגמת הספרות, וברצוננו לשתף אתכם בסוד ההצלחה של אחדות מאותן מגמות – קבלו התנצלותי על הבחירה החלקית מאד – המגייסות מדי שנה עשרות רבות של תלמידים הרואים ב'ספרות' תחום התמחות מאלף ומאתגר. מהו סוד ההצלחה שלהן? כיצד מצליחות הן לפתות את תלמידיהם 'להגביר' ספרות?

למותר לציין, שהמפתח הבסיסי ביותר להצלחה בפתחת מגמת ספרות הוא השקעה אינסופית כמעט של המורים, בשלל דרכים מגוונות, ביצירת מתח ועניין לימודי בקרב התלמידים (בוודאי באותן שכבות שהן המאגר הפוטנציאלי לתלמידי ההרחבה בספרות). במקביל, ישנן גם דרכים שהן ייחודיות לכל בית ספר באמצעותן הוא מעודד תלמידים להרחיב את לימודי הספרות.

כך למשל, בתיכון 'הדרים' בהוד השרון מדגישים **הוראה-למידה בין-תחומית**. שיעורי הספרות בבית ספר זה מספקים לתלמידים מבט עשיר על יצירות הספרות הנלמדות בשילוב עם אמנויות דוגמת: ציור, מוסיקה, תיאטרון ובעיקר **קולנוע**. קטעי הקולנוע נבחרים בקפידה בדרך המאירה את יצירות הספרות בצורה רעננה ומעניינת.

מסורת תרבותית ארוכת שנים של **'קפה תרבות'** ושל **ערבים ספרותיים** מדריכה את מגמת הספרות בתיכון 'הראשונים' בהרצליה. גם התיאטרון והקולנוע הם חלק בלתי נפרד מלימודי מגמת הספרות בבית ספר זה, וזאת בצד טיפוח **'גאוות יחידה'** של תלמידי המגמה.

בגימנסיה 'גן נחום' בראשון לציון נעשית, כמובן בנוסף להשקעה בשיעורי הספרות, "שטיפת מוח" בלתי פוסקת (גם להורי התלמידים) אודות תרומת ציוני ההרחבה בספרות **לציון הסכ"ם** של

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת ספרות

התלמידים; ציון שהוא משמעותי כל כך לתנאי הקבלה לאוניברסיטאות במקצועות היוקרתיים ביותר (יותר מכל מקצוע 'מדעי' שאיננו מקצוע חובה).

בבית הספר התיכון 'עירוני ד' בתל-אביב מתקיים שיתוף פעולה מבורך בין צוות מורות הספרות לבין הרכזות החברתיות כדרך **להתחדשות והתעננות** מתמדת בהוראת ספרות. **ה'חיבור לחיים'** של היצירות באמצעות שילובן של פעילויות ספרותיות במערך **הפעילויות החברתיות** בבית הספר הופכים את לימודי הספרות לחוויה עדכנית-עכשווית הקרובה לעולמם של התלמידים.

שימוש ביו-טיוב ובטכנולוגיות חדשניות בהוראה, בצד **סדנאות לכתיבת שירה** הם סוד הקסם של מורי ביי"ס 'עמקים תבור' בעמק יזרעאל, שאף הם מפליאים בגיוס תלמידים ללימודי המגמה. אציין לטובה גם את מגמת הספרות בביה"ס 'כדורי' בגליל התחתון, שבה, בצד הטכנולוגיות המתקדמות – **הוראה מתוקשבת באמצעות 'לוח חכם', למשל** – משלבות המורות גם **אמנות ותנ"ך** בהוראת הספרות.

לבסוף, אעלה על נס את מפעלם העיקש של אנשי עמותת **דרך רוח**, שכנגד כל הסיכויים מתעקשים לקדם את מדעי הרוח בבתי הספר, בשיתוף פעולה מבורך עם אגפי החינוך ברשויות המקומיות ועם האוניברסיטאות, והם (ואנחנו) רואים ברכה במעשי ידיהם. כך למשל, בשנה"ל הקרובה, תשע"ג, צפויות להיפתח ב'בית חינוך' שבהנהלתם (בבית הסטודנט שבאוניברסיטת חיפה) שתי מגמות הרחבה: היסטוריה (19 תלמידים) וספרות (43 תלמידים). עלו והצליחו!

כאמור, הרשימה חלקית ומצומצמת מאד (העדפתי לא לציין מורות ומורים בשמותיהם מסיבות מובנות), אך לכולכן/ם שלוחה ברכת 'יישר כוח' ענקית על העיקשות וההתמדה. אשמח להביא לידיעתכם גם בעתיד 'סיפורי הצלחה' נוספים (כולכן/ם מוזמנות/ים לפנות לפיקוח על הוראת ספרות בסיפורי הצלחה), הן בתחום לימודי ההרחבה והן בתחומים נוספים (מפעלי שירה, סדנאות כתיבה יצירתית, תחרות כתיבת סיפורים ועוד). אני מקווה שלמרות תנאי הפתיחה הלא מזהירים נצליח בשינוי המגמה.

איגרת המפמ"ר **הבאה** תציין את פועלם של בתי ספר הנוקטים יוזמות מבורכות בתחום עידוד הקריאה – אשמח לשמוע מכם על הצלחות בתחום זה.

בברכת שנת לימודים פורייה ומוצלחת,

ד"ר שלמה הרציג
מפמ"ר ספרות

העתקים:

פרופ' עפרה מייזלס, יו"ר המזכירות הפדגוגית
גבי דליה פניג, ס. יו"ר המזה"פ ומנהלת אגף אי פיתוח פדגוגי
גבי אליז קראוס, מנהלת אגף רוח וחברה
מפקחים כוללים בבתי"ס העיי"ס הכלליים
רפרנטים להדרכה במחוזות
מדריכים להוראת ספרות